

Hayat

*Hayata, daima hayata.. dünyaya
daha çok hayat katalım !...*

Nietzsche

Cilt VI. 31 Temmuz 1929. Sayı : 136

Musahabe

Meslekî tedrisat

Maarif Vekâleti bir sene var ki meslekî tedrisat meselesile uğraşmağa başladı. Fakat bu meseleye hariçten bakanlar düne kadar Ticaret ve Ziraat Vekâletine bağlı olan mekteplerin Maarif Vekâletine geçmesi tarzında telâkki ediyorlar. Onun içindir ki bu tebeddülü nihayet mevcut mekteplerin bir merci değiştirmiş olmasından ibaret sayıyorlar.

Eğer meslekî tedrisatla iş tugal beş altı mektebin maarife raptedilmesinden ibaret ise ortada değişen mühim birşey olmaması lâzım gelir. Halbuki hakikatte böyle değildir ve böyle olmamalıdır. Devletin vazifeleri hakkında, tahsil mefhumunda yeni telâkkiye sahip olmadıkça meslekî tedrisatın esaslı programı çizilemez.

Bu yeni telâkki nedir ?

Bilhassa iki asırdanberi her yerde devletin yapmağa mecbur olduğu işler hakkındaki fikirler mütemadiyen genişliyerek gitmiştir. On dokuzuncu asrın ilk nısfında Devlet Vazifeleri meyanında kat'iyen görülmiyen işler, ikinci nısfında doğrudan doğruya Devlet hizmetleri olmuştur. Devlet vazifeleri asayiş te-

minden, vatani müdaffaadan Mahkemeler ile adaleti korumaktan ibaret olmasını istiyen Liberal mektebin bugün yaşıyan taraftarları bile artık bu dar görüşü bırakmışlardır.

Asrın bu gidişi devletin tahsil ve terbiye hususundaki mefhumunu da değiştirmiştir. İki asır evel vatandaşları okutmak hiçbir yerde Devletin vazifesi değildi, şimdi her yerde en aslî bir vazifedir.

Fakat sanayi inkilabının yarattığı bu günkü cemiyetler için yalnız ilk tahsili vermek kâfi gelmiyor.

Onun yanında bu günkü sanayi hayatına intibak edecek ve aynı zamanda demokrasilerin icap ettirdiği vazifeleri görecek vatandaşları yetiştirmek te bir vazife olmağa başlamıştır. Terbiye ve tahsil sisteminde istenilen bilgilerin ekserisi bu günkü iktisadî hayatın vücuda getirdiği muhite yarıyacak fertler yetiştirmek arzu ve esasına müstennittir.

Terbiye ve tahsil işle uğraşanların bu hususta istedikleri şunlardır:

1 — Mekteplerde terbiye sistemi Fabrika, Ticaret, İş ve Entrepreneur hayatının iktiza

ettiği kabiliyetleri verecek mahiyette olmalıdır.

2 — Devlet sanayi hayatının iktiza ettiği Mühendis, teknisyen yetiştirmelidir.

3 — İş bölümü işçiye dar görüşlü yapıyor, makineleştiriyor. Devlet, belediye ve diğer teşkilât işçiye kendi işinin muhtelif cephelerini gösterebilmeli, zihnen inkişafına çalışmalıdır.

4 — İşçi makineleştikten çok zaman iyi vatandaş olması için lâzım gelen malûmatı haiz bulunmıyor. İşçiye bu malûmatı vermeğe çalışmalıdır.

5 — Devlet, belediye ve diğer teşkilât çıraklık müddetini kısaltmak ve vatandaşları hemen iyi bir müstahsil yapabilmek için tedbirler almalıdır.

6 — Umumî bir mana ile istihsalatı artıracak ve tanzim edecek tedbirler almak devletin vazifesidir. Buna istinaden vatandaşların kendi işlerinde daha iyi müstahsil olabilmeleri için onlara malûmat cihetile de yardım eylemelidir.

Bu sayılan noktaların birincisi umumî terbiye meselesi içinde düşünülecek cihettir.

Diğerleri meslekî tahsil meselesidir.

Cümhuriyet maarifi meslekî tahsil işini de deruhde eylediğini söylemekle bu noktalar hakkında düşünmeğe ve tedbir almağa başlayacağını ilân etmiş demektir. Henüz Türkiye'da büyük sanayi inkişaf etmediğinden ince bir iş bölümünün ortaya koyduğu meseleler yoktur. Fakat inkişaf eden ve edecek olan sanayi için teknisyen ve usta-başı yetiştirmek, çıraklık müddetini azaltacak tedbirler almak, ticaret ve san'at işçilerinin malûmat ve mümareselerini, istihsal kudretlerini arttırmak, aynı zamanda onlara vatandaşlık bilgisi vermek.... İşte Türkiye'da meslekî tahsilin hedefi bu olmalıdır.

Cümhuriyet mütehassıs ve mühendis yetiştirmek için Avrupa'ya talebe gönderir ve göndermelidir. Fakat, basit teknisiyen ve işçiyi memleket-te yetiştirebiliriz. Cümhuriyetin iktisadî siyaseti için en mühim mesele sâyin istihsal kuvvetini arttırmaya çalışmak olmalıdır. Bu husustaki âmil-lerin biri de bilgi ve maharettir. Türkiye Maarifi bu bilgi ve mahareti temin için tedbir almaktan asla feragat edemez.

Meslekî tahsil meselesini böyle geniş düşününce Maarif Vekâdetinin bu sahadaki iştiğalinin hudut ve mahiyeti kendiliğinden anlaşılmış olur.

Mehmet Emin

Lisaniyat

(Ahıryan) kelimesinin menşei

Köprülüzade Fuat Beyin sorduğu bu kelimenin manası nedir? Müderris Avram Galanti Bey, makalesinde "ahıryan,, kelimesinin menşeiini izah ediyor.

Prof. Dr. Köprülüzade M. Fuat Bey, "Hayat,, mecmuasının 113 üncü sayısında "din tarihimize ait notlar,, ünvanı ve "ahıryan kelimesi hakkında,, ikinci ünvanı altında yazdığı makalede, XVI inci asırda, Rumelide yaşamış Türk şairlerinin eserlerinde "ahıryan,, kelimesine tesadüf edildiğini ve Evliya Çelebi'nin, Tesalya'daki seyahatı esnasında Tırnavi kasabasında "ahıryan,, atlı bir grup halka rasgeldiğini yazdıktan sonra türk seyahatının "*Tırnavi'de ancak bir mahallei müslimin var, onların da çoğu kavmi ahıryandır yani rumdan dönme melez müslüman şekilli adamlardır.,*" cümlesini zikr ederek, "ahıryan,, kelimesinin menşeiini soruyor. "Ahıryan,, kelimesinin ortadan kalkmadığını ve bugün bile Rados adasında, rumlar ve frenklerle meskûn

olan yeni varoşun bir köşesinde bir "ahıryan,, mahallesi olduğunu ve bunların küçük bir mescitle bir iptidaî mektebe malik olduklarını kaydedtikten sonra "ahıryan,, kelimesinin menşeiini zikrederim.

"Ahıryan,, kelimesi, Arapçada *başka* demek olan *ahar* yahut *aher* sıfatının cem'idir. Bu sıfat, milâdın *birinci* asrında yaşamış olan hür düşünceli ibranî mütefekkeri Elisha ben Avuya'ya verilmiştir. Elisha'nın fikir serbestliğini tasvir eden ibranice cümleyi aynen tercüme ediyorum: "Dini baltaladığı, dinin menkulâtını tenkit ettiği ve putperest olan ilk hıristiyanlara meyil gösterdiği için *aher* tesmiye olunmuştur,, *aher* den maksat, yahudî dininden ziyade başka bir dine temayül eden demektir. Bu kelimenin manası bilâhere teşmil edilerek umumî bir mana almıştır.

Bu kelimenin İrak türkleri vasıtasile arapçadan türkçeye giren başka kelimeler gibi, türkçeye girdiğine şüphe yoktur.

Darülfünun müderrislerinden

Avram Galanti